

UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inscrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 „
particulari 250 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘTI I Str. Brezoiului 23-25

TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMĂNAL

PREȚUL 5 LEI

ANUL XLIX • Nr. 29

SAMBATA 13 Iulie 1940

Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

O revistă literară necunoscută

de G. C. NICULESCU

Cine răsfoiește catalogul publicațiilor periodice românești este impresionat de numărul destul de mare al unor reviste uitate sau necunoscute cu totul. Unele din acestea au apărut numai câteva săptămâni, altele însă au apărut câteva luni sau mai mult de un an. Unele au avut majoritatea colaboratorilor anonimi sau lipsiți de vreo însemnătate, în altele însă avem surpriza să întâlnim nume alese, fie în vremea primelor lor încercări, poate chiar la debutul lor, fie în epoca maturității. Uneori, conținutul unor asemenea reviste literare este absolut lipsit de interes, fără relief și fără valoare; alteori, aflăm însă sforțări nebaneuite de a populariza o formulă nouă de artă sau elemente neașteptate care justifică cine știe ce cută obscură din activitatea vreunui scriitor ajuns mai târziu celebru.

Punerea în lumină a acestor reviste uitate sau necunoscute aduce uneori contribuții însemnate, adesea este prețioasă prin aceea că îți dă o idee foarte justă despre nivelul literar mijlociu al epocii în care apărea și mai niciodată nu devine lipsită de interes sau de surprize.

Câte surprize poate produce o asemenea cercetare o va putea arăta și faptul că uneori nici nu este nevoie să coborâm prea adânc în negura timpului trecut, ci e suficient să ne întoarcem în urmă cu abia mai mult de două decenii ca să descoperim astfel de reviste pe lângă care unii din noi am trecut. Și este cu atât mai mare surpriza, cu cât tocmai o revistă din acestea de dată relativ recentă este poate nu numai necunoscută, sau nu atât necunoscută, cât pierdută cu desăvârșire.

Acesta este cazul revistei „Indreptarea literară”, apărută la Iași, la 7 Octombrie 1918, sub direcțiunea lui Duiliu Zamfirescu. Duiliu Zamfirescu, director de revistă este fără îndoială un lucru necunoscut sau uitat de mulți și o surpriză!

Revista aceasta a apărut în vremurile atât de tulburi de imediat după război. Este interesantă această detașare din lumea svârcolirilor materialiste a lui Duiliu Zamfirescu, care, în 1917, anul crâncenelor încercări militare, când toată lumea era încremenită, cânta o dragoste târzie, în versurile ce aveau să alcătuiască volumul *Pe Marea Neagră*; iar în 1918, când se înregistrează în Liga Poporului a generalului Averescu, conține și realizează o revistă literară, un fel de anexă a ziarului cu caracter politic al Ligii: *Indreptarea*.

Revista *Indreptarea literară* nu am putut-o afla nicăieri și n'am văzut-o niciodată. Nu știu dacă din ea au apărut mai multe numere sau numai unul singur. Ceea ce știu sigur este că primul număr a apărut în orice caz. Nu l-am putut însă găsi nici pe acesta. La bibliotecile Academiei Române sau Fundației Carol I nu există. Pe vremea când mă apărea ziarul *Indreptarea*, m'am adresat direcției lui, dar nici în colecțiile redacției nu se afla revista aceasta. Mi s'a spus că s'ar putea afla în colecțiile marelui Averescu, dar în vremea aceea Mareșalul era tot bolnav și n'am putut ajunge până la el. Astăzi nu știu în posesia cui vor fi ajuns colecțiile sale. Dacă va fi existând o colecție

(Urmare în pag. 4-a)

Virtuțile omului nou

de ERNEST BERNEA

Omul nu a avut întotdeauna conștiința locului pe care îl ocupă în lume și rostul desprins din această așezare. Omul nu a avut întotdeauna simțul dimensiunilor existenței sale și al raportului între aceste dimensiuni. Epoca modernă și contemporană ne stă în această privință drept exemplu. Pe măsură ce a crescut mândria sa de „ființă rațională și liberă”, pe aceeași măsură și-a pierdut înțelegerea și independența. Determinismul și materialismul veacului sunt o consecință a falsei așezări a omului față de lumea înconjurătoare și de transcendență.

Puterea crescândă asupra lumii fizice l-a făcut să se socotească creatorul și stăpânul a tot ce este. Știința și tehnica modernă, incontestabilele cuceriri ale epocii moderne, au schimbat întreaga viziune de viață a omului. Orgoliul este una din cele mai de seamă consecințe morale ale acestei viziuni.

Toată educația noastră, tot exemplul ce l-am avut ne-au îndemnat să mergem pe calea acestei încrederi fără măsură în însușirile noastre individuale. Căci ce este altceva orgoliul decât o suprapretuire a puterilor noastre și o trăire în orizontul ei. Orgoliul este o atrofiere a măsurii și a bunului simț, este sentimentul prețuirii fără limită a ființei noastre ca ins. De aceea fiecăare în parte se simte deținătorul adevărului și se crede centrul lumii. Individul a ajuns un univers închis. Omul orgolios, necunoscând alt adevăr decât pe sine, nu a putut cunoaște nici mila, nici dragostea, nu l-a cunoscut nici pe Dumnezeu.

Increderea în atotputernicia rațiunii, a științei și a tehnicii au mers mână în mână, cu antropocentrismul și îndumnezeirea omului. S'a crezut că înălțându-se neintemeiat până dincolo de puterile sale, până dincolo de firea și sensul existenței sale, omul se poate mântui. Rădălele acestei atitudini au început a fi culese.

Individualismul și egoismul vieții moderne au închis omului porțile de eșire. Omul nu a mai putut vedea nimic din cele ce cădeau dincolo de el, iar indreptarea omului vine tocmai de aici: din puterea înțelegerii sale că este parte dintr-o realitate care îl depășește și din orientarea faptei sale către o viață organică și firească.

Această așezare înseamnă însă o recunoaștere sinceră a micimii și a slăbiciunii noastre. Ce om, care mai are în el o urmă de omenie, nu și-a dat seama, cel puțin odată, de povara ce-i apasă umerii prin soarta ce i-a fost dată? Cine nu a trăit sentimentul mirării și al minunilor cari îl înconjoară? Cine nu s'a înspăimântat că poate fi singur în ceața acestor lumi pe care mintea nu le poate cuprinde și inima le bănuie că există cumva? Cine nu a trăit în fața fenomenelor neprevăzute și nestăpânite, cosmice și istorice, un sentiment de teamă și de slăbiciune?

De unde atunci orgoliul? De unde gândul de stăpân al lumii, când picioarele omului se clatină atât de ușor? Desigur dintr-o orbire, dintr-o deformare interioară, din falsa și nefirească așezare a omului, din îngustarea orizontului său spiritual.

Omul este mare abia atunci când se recunoaște mic, când își recunoaște slăbiciunile. Pascal spune într-un capitol din *cugetările sale*: „La grandeur de l'homme est grand en ce qu'il se connaît misérable”.

Astăzi avem nevoie de o fierbere nouă a conștiinței. O adâncire a simțirii este necesară pentru îndreptarea omului. Una din căile care îl pot pune în stăpânirea luminii și îl pot face mai bun și mai pur, cale a mântuirii, este umilința. Lumea care îl înconjoară și însușirile sale interioare îl creiază, dar îl duc totodată la pierzanie pe om. Totul ține de conștiința noastră, de felul cum știm să ne rânduim gândul și fapta. Umlința, opusă orgoliului, este virtutea care naște din sentimentul fragilității noastre, a slăbiciunii naturii omenite; ea este legată de firea omului încărcat de păcatul originar.

Se crede de aci că umilința este ceva decadent, că exprimă o anumită lipsă și slăbiciune interioară. Acei cari văd lucrurile în acest fel — și se găsesc și filozofi reputați printre ei — judecă umilința în contingent și în temporal, o judecă exterior. De aceea o socotesc ca pe o stare lăuntrică specifică sclavilor.

O deosebire trebuie să o facem încă dela început. Umlința nu trebuie văzută în latura ei socială, în aparițiile degradante ale lipsei de personalitate, — pe care această virtute o presupune dimpotrivă cu tărie — ci trebuie văzută în înțelesul ei adevărat, în sens existențial, așa cum am încercat să-i desprindem noi înșine sensul în rândurile de mai sus. Umlința nu înseamnă și

nu naște din servilism, pentru că ea este forță interioară, expresie a trăirii noastre pe treptele superioare ale lumii acesteia. Umlința este una din căile prin cari omul ia cunoștință de starea sa și de sensul existenței sale. Prin umilința omul nu se înjosește, nu se năruie pe sine, ci se înalță, se zidește lăuntric. Recunoașterea slăbiciunii noastre înseamnă dovada unei adevărate forțe. Pentru că cineva să meargă pe calea umilinței, concepută în sens ontologic, trebuie să dispună de o mare forță lăuntrică. Această virtute reprezintă o forță morală unică pe calea căreia omul se dovedește puternic, nu în lumea aceasta a contingentelor, în lumea noastră înconjurătoare. Umlința ca forță morală trebuie judecată în spiritual, nu în temporal.

De aci înțelegem natura ei, în acest fel străbatem adevărul său cuprins. Ceiace scotesc obișnuit oamenii drept putere, sunt numai lucruri efemere și sentimente degradante. Forța omului nu este în raport direct cu întinderea stăpânirii sale lumești, sociale sau materiale, nu înseamnă nici ambiție, vrăjmășie sau acte de dominație, ci cu mai multă dreptate poate fi găsită alături de cumpătare și sârbicie, poate fi găsită alături de bunătate, de dragoste și milă. Este mai puternic omul care se înfrână decât acela, care cu toată tăria sa aparentă se lasă purtat de elementele inferioare ale ființei sale morale. Este mai puternic omul care se stăpânește pe sine, decât acela care stăpânește pe alții.

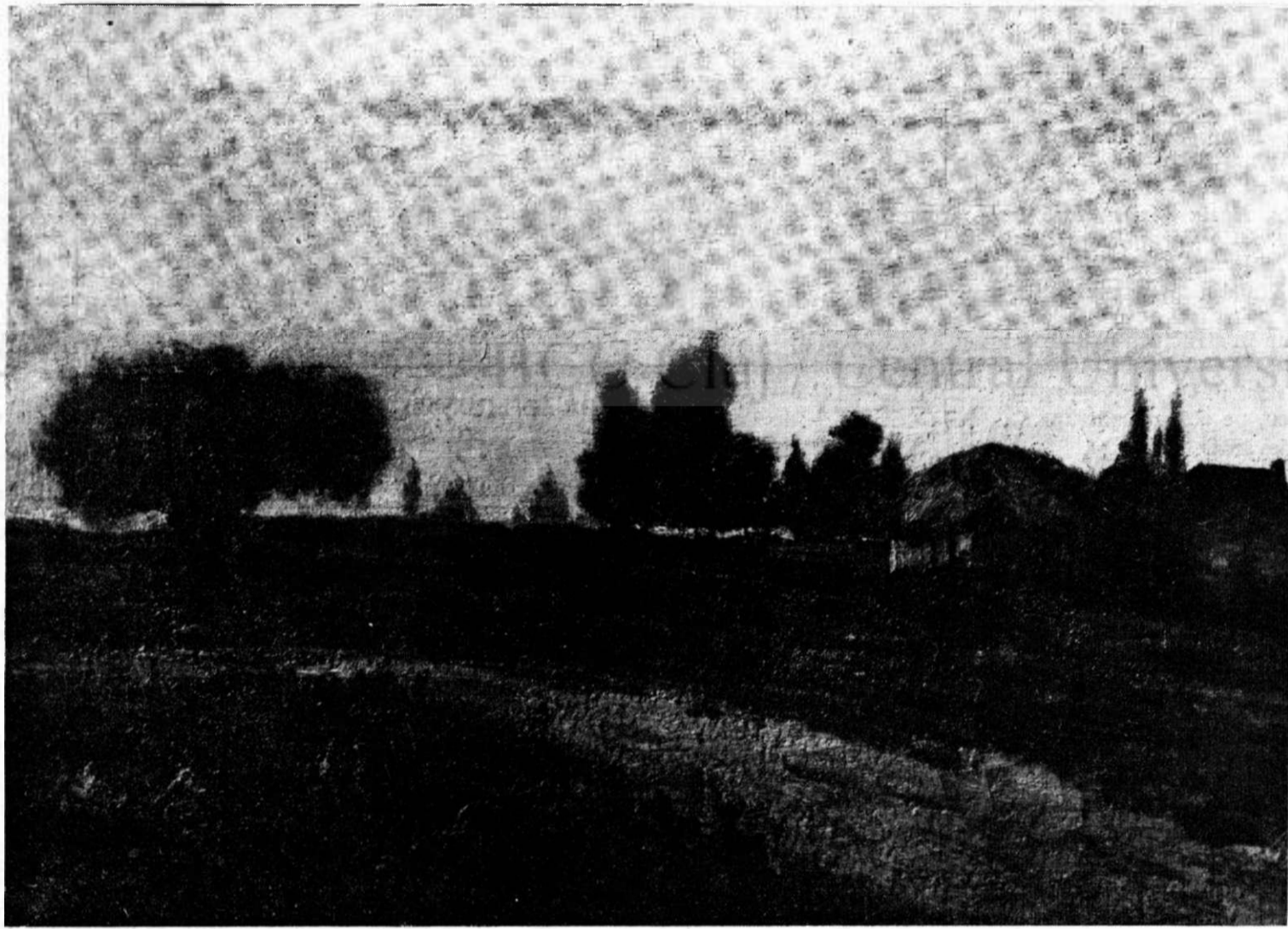
Omul care rezistă tendințelor de mărire, acela care e corect situat în existență și deplin stăpân pe însușirile sale spirituale, omul care își împlinește legea scrisă în firea și destinul său și, care nu tremură în fața morții, ci doar în fața lui Dumnezeu, nu mai poate fi socotit un om slab. Umlința este o cale a renunțării pe care numai „individul” poate fi distins dar omul, omul ființă spirituală, poate fi mântuit.

Umlința înseamnă depășire, înseamnă creștere prin ceiace este dincolo de existența noastră aparentă. Deaceia ea nu înseamnă depresiune, decădere, moarte, ci dimpotrivă întărire, înălțare și înviere. Judecată în roadele ei materiale și formale, umilința poate însemna slăbiciune, poate să însemne retragere. Văzută însă în roadele ei spirituale ea este o cale ce duce către biruința luminii nestinse. Deaceia poate fi socotită drept una din marile forțe de care dispune omul pentru formarea personalității sale și câștigarea adevărului.

În viața noastră de astăzi umilința vine ca o reparație a omului descompus în întunericul egoismului și autoviznizării.

Umlința nu numai că întărește dar și luminează; ea ne poartă în sferele superioare ale existenței și ne pune în legătură cu marile izvoare de frumusețe și înțelepciune. Omul care străbate această cale nu numai că nu-și îngustează orizontul vieții, așa cum ar putea să pară, dar se situează pe un plan din care lumea și viața, existența întreagă, ia o înfățișare sublimă, poartă deschisă mântuirii. A fi umil în înțeles ontologic, înseamnă a fi un iluminat.

O altă consecință ce se desprinde de aici este câștigarea deplinei libertăți. Omul ascultă și făptuiește numai după imperativele sale morale. Nimic nu-l atinge și nimic nu-l forțează să acționeze altfel decât în sensul voinței și legilor omeniei. Ieșiți de sub domnia sentimentelor egoiste, decadente și vrăjmașe, calea umilinței ne liberează, ne liberează nu în înțeles formal, ci în înțeles spiritual, în înțeles interior. Bunătatea și dragostea inundă întreaga noastră ființă. Șfletul este atunci ca o fereastră deschisă către luminile binefăcătoare ale soarelui.

I. ANDREESCU

Peisagiu

Colecția „Zambaccian”

Regele României dând atâtă fast și atâtă omagiu cărții, încât a instituit o sărbătoare a ei care trebuie să dureze o lună — și la a cărei inaugurare participă decăteori îi este posibil, — am sentimentul că e voacă mult din majestatea a celor sensuri platoniciene ale Republicei care visau în fruntea cetății pe filosof. Și tot în Platon de altfel, dar de data asta în dialogurile somptuoase ale *Banchetului*, ni se arată ordinea justă a valorilor noastre — creațiile spirituale găsimu-ne și locul pe treapta cea mai de sus a ierarhiilor omenite. Ele singure, nu se spune acolo, asigură nemurirea. E numai adevăr — e adevărul pur...

Dar subț aceste auspicii vrem să reluăm aici o temă care ne este scumpă de mult, s'o reluăm mai ales cu satisfacția de a o da unei mai vaste pături de cititori...

Am vrea să ne gândim puțin împreună... E un lucru destul de ciudat! În cele mai înalte dureri ale lor, oamenii par să arate mai mult aceste eterne secrete care le rămân închise, atâtea sensuri și lumi pe care nu le vor avea niciodată — acele „forme” pentru care Renan știa, în lamentările admirabilei lui tinereti, că n'ar putea fi alt cuvânt decât același tănguitor „jamais, jamais”... Dar lucrurile pe care am isbutit să le știm, să le cunoaștem, — când ne găsim astfel în posesiunea sigură a unor certe valori de viață — le dăm noi, acestora cel puțin, locul care li se cuvine, construim în sfârșit ordinea noastră așa încât să fie

Pentru un sens adevărat al valorilor

de TOMA VLĂDESCU

conformă cu valorile pe care am ajuns să le știm?

Nimeni n'ar îndrăzni s'o spună dacă se uită cât de puțin atent împrejur — și în acest loc am vrea să pricepem ceea ce va trebui să numim drama inteligenței, paradoxala disgratie a creatorului de bunuri spirituale.

Se știe că societățile primitive onorau mai întâi pe războinic și asfel, sub toate aspectele, pe omul „Puterii” care constituia pentru acele lumi barbare tipul cel mai înalt de umanitate. Era așa dar o viață pur carnală peste care nu trecea par'că nicio adiere de spirit, și în care a dispune în ordinea materială era opera cea mai înaltă la care oamenii se puteau gândi.

S'ar fi crezut totuși că timpul nostru a trecut aceste praguri de întuneric. S'a văzut că „Puterea” ar fi un lucru gratuit, fără sens și fără substanță, sortită ca tot lucrul omenesc unei sigure dispariții — atâtea timp cât această putere nu-și pricepe rostul de a servi o mai durabilă afirmare care rămâne, ea, să dea imaginea supremelor noastre virtuți.

Și într'adevăr! Priviți puțin pe șefii de state dând ordine de bătaie armatelor lor... Ascultați pe oamenii politici, — discursurile pe care ei le pro-

nunță. Apărând cauza lor politică, ați băgat de seamă că revine obsedant, pretutindeni, ca un leit-motiv, aceeași apărare a „geniului” național, aceeași „civilizație”, același „specific” și aceeași „cultură” — încât s'ar părea că totul este organizat numai în vederea acestor înalte bunuri spirituale și că ele constituie preocuparea esențială a oamenilor de azi. Pentru aceste bunuri care formează „misiunea” unui popor, pretinde să guverneze — să administreze — omul politic, pentru apărarea „lor” se bat armatele noastre, pentru ele în sfârșit ar avea sens să existe toate cadrele, toate administrațiile și toată rigoarea ordinei în care trăim. Noi înșine în sfârșit, când ne recomandăm continentului sau cerem atenția lumii, o facem împingând comod înainte pe bietul Mihail Eminescu — dat afară pe vremuri din slujba lui medică de nu mai știu care parte! — sau ne amintim că suntem neam cu Ion Creangă umilul, spunem numele lui Caragiale, sau George Enescu, Brâncuși și Istrati... În numele lor vorbim! Și trebuie neapărat să apărăm, cum se spune, „tezaurul nostru de civilizație și de cultură”...

Dar „proprietarii” acestui tezaur, unde sunt — unde sunt!

acești creatori de bunuri spirituale și ce loc ocupă ei în ordinea noastră?

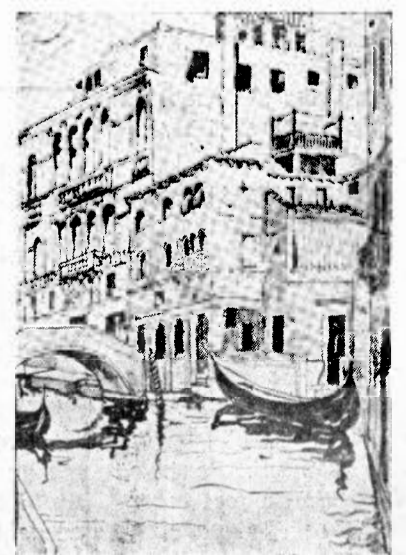
Simpli diletanți ai vieții! Scriitorul, artistul, pictorul, — oameni aproape fără identitate sau de cea mai incertă „profesiune”... Pe frunțile lor, din care sorbim lumina, punem laurii unei facile fervori numai atunci când aceste frunți au înghețat demult, bătute de aripa morții! Palide figuri lunare, au trecut printr-un noi, și au fost abia tolerate la o foarte săracă masă de burghezul comod și abil — de „administrativ” lor!

În schimb, — pe acesta îl venerăm... El ocupă totuși, față de lucrul inteligenței pe care pretinde să-l guverneze, situația exactă a impresarului care administrează gloria unui artist! Iar noi „onorăm” pe acest impresar — și l-am uitat pe artist!

Dar în felul acesta n'am făcut decât să punem problema. Am vrea să continuăm... Să arătăm un Stat care să fie eroic, să fie al acestor creatori de bunuri spirituale — Statul aristocrat al inteligenței.

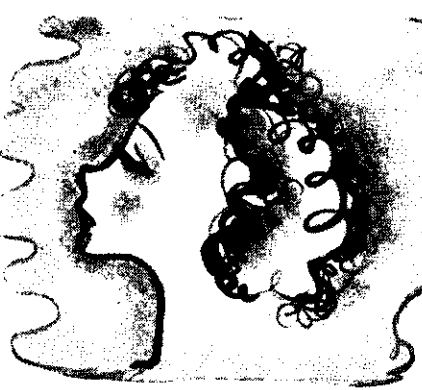
Ar fi și cea mai înaltă justiție. Dacă burghezii, abili în treburile mărunte ale vieții, ajuns să țină destul de mediocru ziua pieritoare de azi, acești oameni ai inteligenței și spiritului au totuși, ei, cele mai vaste posesiuni — soldați cari luptă cu timpul, cucerind pentru noi toți, pentru ființa colectivă a unui neam, spațiul esențial al Eternității.

¹⁾ În înțeles de smerenie.

GRIGORE IONESCU

VENEZIA

PRIMA ÎNFĂȚIȘARE.

(nuvelă inedită)

de LUCA DUMITRESCU

Imi pun cea mai frumoasă cravată pe care o am. O cravată roșie cu multe puncte mărunte albastre. Potrivesc în oglindă, lungimea care-mi place și încet, cu băgare de seamă o îndod. Nu vreau să-mi iasă nodul nici mic, nici strâmb ca de obicei, când îmi arunc cravatele la gât din fugă. Vreau să mi-l fac bombat, artistic și sunt foarte mulțumit că izbutesc. Imi trec apoi mâna peste obraz și mă bucur de senzațiile de proaspăt și bine bărbierit, pe care le am. Tenul îmi e curat, puțin palid, ceea ce îmi dă un aer evident de distincție. Fruntea largă, puțin cam grea pentru delicatețea celorlalte trăsături ale feței, are totuși un mare merit. Imprimă înfățișerii mele o forță, o personalitate și o gravitate, cari mă prind de minune. Bărbații osoși, așeză, îmi impun bărbăția ei necontestată și îmi îndrept puțin umerii: ca să n'o dau de rușine.

Imi trag încet, cu amândouă palmele plasa de pe păr, și decupar acele frunți rustice, răse de deodată coroana densă, stăruitoare a frezei îmi îmbrac și haina și mă scrutez bine în oglindă. Sunt „soigné”, îmi spun. Sunt absolut așa cum îmi place nevastă-mea. Hainele cenușii deschise, pe care mi le-am făcut de curând, îmi cad pe corp, turnate. „Dat dracului! Stănică asta” — mă gândesc — la Londra să le fi făcut și nu leșeau mai bine ca la el. Mi-a scos niște haine în adevăr de mare eveniment.

Imi iau ceasornicul de pe măsuta de noapte și înainte de a-l băga în buzunărșu! special pentru el, al pantalonilor, îl privesc „unu fără un sfert”. Cu un taxi nu fac nici zece minute până la Tribunal. Nu trebuie să mă precipit, deci. Imi parfumez o batistă și imi trec portofelul din buzunarul hainei de toate zilele, în ai acestora. Înainte de a pleca, mă uit odată pe cităție ca să nu uit secția. „Secția a patra” repet — secția a patra” — să nu uit: Tribunalul civilo-coralional secția a patra”. — Imi pun și cităția în buzunar și plec.

Afară îmi pare rău că nu mi-am luat și mânușile. Am niște mânușe gabene de piele de porc, cum am văzut eu odată la un domn. Le-am cumpărat în aceeași zi cu hainele de pe mine, dar nu le-am pus niciodată. Le-am păstrat inadins pentru acest eveniment. Când m'apropie de ușa de la domiciliu, mă gândesc să mă întorc și să mă duc să le iau. Inșă eu le ridic mult în sus și strig la ei, să nu mă atingă.

Imi pare rău că nu mi-am luat și mânușile, dar nu vreau să mă întorc din drum. Sunt superștios. În mașină însă, mă consolez. Prea aș fi fost bătător la ochi. Nu-mi place să fiu exagerat de elegant. Mă jenez. Soigné, hehe!, soigné e altceva! Soigné i-a plăcut totdeauna nevastei mele să fiu, dar prea elegant, nici eu nu mă lăsa să mă îmbrac. Zece că nu mă prinde, că sunt prea „recherché”.

Oricum, de astădată nu cred să-mi mai reziste. De astădată nu mai e vorba de o simplă scrisoare. Sunt eu în persoană, pe care mă va vedea. De astădată nu-mi mai poate trimite vorba dela poartă că nu mi vrea să mă vadă. Vrand, nevrând, trebuie să dea ochi cu mine. Mă uit de departe prin lumea care se îngheșue la ușile Tribunalului. Trebuie să fie neapărat și ea. Mă dau jos din mașină și plătesc în grabă, ca să nu scap din ochi pe cineva din cei care intră.

Portarul face o temenea până la pământ și-mi spune un curtos „să trăiți!”. Nu se trece cu mâna goală pe lângă un om atât de politicos. Dar nici să-l umilesc, dându-i pur și simplu un bacșis, nu vreau. De aceea, mă întorc din capul scării și mă fac că mă caut cu grijă prin buzunare.

„Ași pierdut ceva coane? mă întreabă el, care e probabil obișnuit cu șiretlicul.

— „Nu — spun — mi se pare că am uitat să-mi iau țigări”.

— „Nu vă îngrijiiți — zice — vă servesc eu într-o clipă”.

Scot o sută de lei și-l rog să-mi aducă zece „Luky”.

— „Mă gâsești la Camera de Consiliu a secției a patra”.

— „Aici — spune — indicându-mi totodată și locul unde sunt citat — cum deschideți ușa culoarului, în față”.

— „Mulțumesc — zic — și mă duc acolo căutând din ochi pe nevastă-mea printre oameni. Nu e. Mă uit la ceas și mă neliniștesc. E unu fix. Va începe imediat strigarea proceselor. Suntem al cincilea, pe lista înfiptă cu o piuneză în ușa, uităm!”.

Înaintea noastră sunt: un plutonier major, pudrat și îmbrăcat în mare finuță, care se spovedește avocatului său, rezemat de bara de lemn a scării; doi țărani care se mai toarnă încă nedecizi pe o bancă și încă câteva persoane postrite cari se plimbă supărate unele pe lângă altele.

Portarul îmi aduce, găfâind, țigările. Le iau și-i spun să păstreze el restul. Face o a doua temenea până în pământ și asta îmi place. Mă singularizează de turma aceasta care așteaptă împreună cu mine, în fața ușii.

— „Nu începe la ora unu? îl întreb. De ce nu strigă procesele?”

— „Ba da coane, zice serviabil și-și scoate ceasul — mai sunt două minute”.

În clipa aceasta prin ușa de geam care desparte intrarea de culoarul pe care ne găsim noi, văd că intră nevastă-mea. Privește cu sfială și nu știe încotro s'o apuce. A venit atât de neașteptată, încât eu mă simt fâșțâcit.

Portarul sare însă de lângă mine și îi taie drumul la mijlocul scării.

— „Vă rog, pe aici intră numai domnii avocați și magistrati”.

Ea se pare că nu înțelege. Dar această bruscă interdicție o enervează. Se roșește și dă totuși să treacă.

— „Las-o portar”, — spun destul de clar deschizând ușa dintr-o dată, — doamna este soția mea — și portarul se dă la o parte făcându-i cu șapca în mână, aceiași temenea ca și mie.

Ea trece mândră și vine spre mine. Sunt foarte măgălit de prilejul acesta pe care i l-am dat ca să se simtă mândră. Dar sentimentul meu nu ține mult. După ce îmi dă mâna, își reia aerul modest cu care intrase pe ușe și începe să se plimbe printre ceilalți.

Nu mi-a spus nici un cuvânt. Nu mi-a spus absolut nici un cuvânt. Mi-a întins mâna, cu mânușa pe ea, așa cum era și a și plecat de lângă mine.

Asta m'a decepționat. Credeam că o voi da gata dela prima aruncătură de ochi. N'am dat-o și mă uit amărât la ea. Poartă o rochie pe care nu i-o știu; o rochie făcută probabil după despărțire, dintr'un imprimé foarte frumos de mătase. Și foarte „sobru” — mă gândesc — pentru un imprimé. Din negrul predominant al rochiei, fața îi apare foarte albă. Marginele pălăriei îi fac numai o mică umbră pe ochi. Obrajii, însă, gura, bărbia, gâtul, îi luminează toate, ca soarele.

Culoarul acesta întunecat, mizer și pestriț, a căpătat odată cu venirea ei, un fel de solemnitate. Oamenii sunt mai puțin stăpâni pe gesturi și mai încordați. Vorbele le-au ajuns șoapte și ochii îi se ridică cu respect spre ea. Are, e adevărat și un cap de madonă, care transfigurează și spulberă orice vulgaritate, unde se ivește, dar ceea ce cred eu că a împus primenirea vechi atmosferă a culoarului, este atitudinea aceasta înaltă, neofortată, cu care ea se mișcă printre noi, printre ceilalți, din popor.

Aprodul a strigat prima pereche. Sunt cei doi țărani cari se scoală năuci de pe bancă și-și fac cruce, înainte de a păși pe ușa tribunalului. O clipă s'a mișcat brusc toată lumea. Apoi, toate au reîntrat în atmosfera dinainte.

Imi caut câteva cuvinte ca să intru în vorbă cu ea. Dar imi găsesc toată limba nedemna de atâta distincție. Ce să-i spun? Să-i spun că e frumoasă? că a luminat ea o sfântă, toată încăpearea? că eu pe lângă ea sunt o bestie care nu merită să trăiască? să-i spun că nu sunt demn nici să deschid gura în fața ei? Ce să-i spun, dacă gâtul meu, (auzi gâtul!) nu poate intona muzica, cea muzică pură, singura care ar putea să fie spusă, fără teama că devin ridicol pe care nici în stare să mi-o imaginez nu sunt?

Aprodul a strigat a doua pereche. Mai sunt așa dar, numai două perechi până la noi. A intrat plutonierul major, cu o femeie galbenă și slabă, care s'a ridicat de undeva, din umbrele acestui culoar și i-a urmat cu moartea pe buze.

— Aici — mă gândesc — vinovatul e el. Dacă dincolo, la cei doi țărani, nu știam care e, aici pot să pun mâna în foc că e el.

Nevastă-mea s'a apropiat de mine. Imi vorbește încet, fără ură și fără gesturi.

— „Cred că n'ai să-mi faci vre-o dificultate. Cred că ești de acord”.

Eu disting totuși foarte bine o emoție discretă în ea și nu mă pot împiedica să-i arăt cu un zâmbet trist, c'o vād.

— „Nu, Marina, — spun — nu-ți fie teamă, nu mă opun”.

Aprodul strigă una după alta la intervale foarte mici și ultimele două perechi, în timpul acesta mă gândesc la procedura care se petrece dincolo, de ușe, în camera de consiliu și din care îmi aduc încă aminte ceva din facultate. Mă mir că se îndeplinește atât de repede și am impresia că e numai o glumă. Niște formalități puerile și inofensive la care nevastă-mea vrea să mă supună ca să mă sperie.

Numele meu pronunțat fără nici o nuanță de afectiune, mă surprinde. Imi face impresia că e numele altuia și mă uit alurit prin lume să-l văd pe cel ce răspunde.

Nevastă-mea se apropie hotărât.

— „Hai — spune — ne-a strigat”.

Intru după ea, cu obrajii înfierbântați de o febră pătătoasă și neașteptată și cu capul vid de orice inteligență. Prea s'au petrecut toate faptele extreme de repede.

— „Stăruie! în divorț?” ne întreabă de cum intrăm într'o încăpere completamente lipsită de solemnitate, un domo tânăr care îi face ochi dulci nevastei.

Înțeleg că acesta e judecătorul și mă fâșțesc de tot la gândul că am căzut poate într'o cursă, că nevastă-mea și cu judecătorul poate se cunosc și s'au înțeles să-și bată joc de mine.

— „Da, spune hotărât nevastă-mea.

— „Da, spun și eu automat după ea.

Și rămânem amândoi în așteptare în fața judecătorului.

— „Termen pentru hotărârea în principiu, după încheierea raportului”, — spune el. Vă vom cita la timp”.

N'avam nici unul nici altul, avocat și înțelegem foarte puțin din acest limbaj. Vedem totuși că pentru ziua de azi s'a terminat și eșim. Nici nu vreau să-l dau bună ziua acestui judecător, care profită de situația lui inviolabilă ca să se poarte mitocănește cu mine.

Pe culoar, fără să știu de ce, ne oprim și ne uităm unul la altul. Nevastă-mea mă detestă pentru atitudinea mea fâșțăcită și nebarbătească. Înțeleg asta după ochii revoltați cu cari mă privește.

— „Ce te uii așa la mine? o întreb. N'am fost cum se cade? Nu te-am ascultat? N'am zis da?”

Dă din cap gânditoare și enervată. Abia acum e enervată. Cam târziu — mă gândesc — ca să-mi mai pot prinde eu vreun „atout”.

— „Ba da, — spune — ai fost foarte cum se cade” și din tonul acesta apăsător cu care spune și din ura cu care mă privește și din enervarea ei, înțeleg că îi pare rău că am fost. Pe lângă noi trec mereu grăbiți și asudați avocați, funcționari, aprozi, lume. Nu ne dă nimeni importanță. Do: oameni supărați, în citadela aceasta a grăjilor, a orgoliilor, a invidiilor și a suspiciunilor e prea puțin. De aceea nu ne dă nimeni importanță. Vanitatea mea suferă din

această pricină. După umilița din fața judecătorului și după sentimentul acestei profunde insignifianțe, simt nevoia unui tonic, ca acela pe care mi l-a dat portarul cu temeneaua lui, când am venit.

Împing pe nevastă-mea spre ieșire și cersesc din ochi portarului „temeneaua”.

El se pleacă cuvințos, îmi spune „să trăiți coane” și eu ies din camera cu ceva neînțeleș și cu ceva absent în mine. Afară e un vânt ușor, care-mi face bine. În fața noastră e grădina și biserica Domnița Bălașa, înaltă, severă, galbenă și neprimitoare, ca o casă cu ușile încuiate.

Nevastă-mea se oprește în stația de mașini și-mi întinde mâna. Nu mai e enervată. Și-a regăsit liniștea și aceea înălțime neofortată pe care i-o dă puritatea ochilor și a profilului, purtate cu modestie.

— „Adio — spune.

Dar eu nu vreau să termin așa de repede această zi și pentru care mă pregătisem de o lună înainte. Nodul bombat artistic al cravatei, nu mai are nici o importanță o are acum sufletul meu, după care au căzut parca toate frunzele și s'au sculturnat toate roadele. Mă simt în această tandră și plină de soare zi, a verei, ca un pom singuratic și despuat de înghețuri.

— „Marina, — spun, ești cu adevărat sinceră în ceea ce faci?”

Nu poate să mintă. Nevastă-mea nu minte niciodată. Este peste puțină să spună că e sinceră, când nu simte că e.

— „Nu știu, în adevăr dacă sunt — îmi răspunde — dar nu pot face nimic pentru tine”.

M'a văzut că sunt gata să mă învec și totuși îmi spune că nu poate face nimic pentru mine. Nu e îngrozitoare răutatea acestei femei? mă gândesc.

— „Nu ești prea rea? o întreb.

Se uită gânditoare spre biserică. Nu mă privește pe mine. Nu știu de ce, se ferește să mă privească. Ah! Doamne! Și nu mai am decât sufletul acesta la care aș vrea numai nițel să se uite. Numai o clipă.

— „M'am întrebat și eu — îmi spune — și sunt sigură că sunt prea rea”.

— „Atunci?” — zic.

— „Nu există nici o scăpare pentru mine — îmi răspunde uitându-se de odată cu ochii plini de suferință. Nu există nici o scăpare pentru mine. Nu pot decât să presupun că sunt moartă”.

Că e moartă! Așa dar suferă groaznic, mă gândesc. Mă iubește poate mai mult decât înainte. E singurul om de pe fața pământului care m'a înțeles. Dar are dreptate. Nu mai poate trăi cu mine după cele ce am făcut. Nu mai poate trăi cu un om necinstit. Ea, care e atât de cinstită, care cu toate eforturile mele de a o întina, a rămas atât de imaculată, încă: vestejesc de rușine, în comparație cu ea, cele mai curate ființe.

După toate acestea, e zadarnic să mai insist. E o hotărâre chibzuită, nu e o simplă impulsivitate. Dimpotrivă, e o hotărâre, care vād bine că rezistă tuturor impulsurilor.

— „Ce vei face după aceea? o întreb. Nu-ți ai luat nici unul din lucrurile pe cari le ai la mine”.

— „Nici nu le voi lua, îmi răspunde. Mă bate gândul să mă călugăresc la o mănăstire din Italia, care mi-a plăcut mult. Nu știu firește, dacă voi ajunge până acolo, dar așa mă bate gândul”.

— „Și-a ales — îmi spun — locul cel mai potrivit pentru ea. O viață de contemplație și sfینenie, m'ar atrage și pe mine”.

— „O să mă retrag și eu undeva — îi spun. Ea nu zice nimic. Privește tăcută tot spre turlele galbene ale bisericii. Eu o privesc și nu-mi pot stăpâni gândurile negre. Când te gândești că obrazul acesta l'am sărutat de atâtea ori! Ce călugăriță va fi ea, cu gura aceea înflorită singurată senzual, din toată mireasma inconștientă a trupului? A trupului!”

Când te gândești că știu pe de rost toate culele și rotunjimile acestui trup! Nu se va gândi oare nici odată acolo în mănăstire, că cineva în această lume vizează la parfumul acestui trup și-l simte pe nări și se îmbată și urlă de obsesia lui? Nu se va gândi?

Face semn unei mașini și-mi întinde din nou mâna.

— „Adio — spune — viața n'are nici un rost pentru noi”.

— „Da — mă gândesc, — viața n'are nici un rost pentru noi. De ce te fînchizi într'o mănăstire? Nici acolo, viața, dacă n'are nici un rost, nu va avea.

— „Ai dreptate — zic — cred că ar fi mai bine să te ucid”.

Clatină din cap cu încoială:

— „Nu cred că vei fi în stare — zice — și se urcă în mașina care s'a oprit lângă noi.

Prin geamul din spate al mașinii, ne uităm încă unul la altul, până ce ea se pierde cu totul, în vacarmul orașului. Am impresia că mi-a dat delegeare să ucid și o mare schimbare simt că se petrece în mine.

Resemnare

Azi m'am scaldat în apa resemnării,
Imens pustiu fluid cu unda lină,
Ce leagănă, desmiardă și alină,
Purtându-ne spre zările uitării.

Și-am tot plutit la voia întâmplării...
Bătea în pieptu-mi inima, haină,
Cu ținte mari de patimă și vină,
Cuirasa oțelită-a'nseinării.

Când se'nopta, lăuntricele zale
Toptu-s'au în vrăjile astrale.
Pe-un nufăr alb, văslit de amintiri,
Spre vechiul țărniș alunecă cu luna
Și rob eram trecutei năluciri.
— Dar înfloritul mal fugea într'una.

I. GR. PERIȚEANU

Extaz

Laudă trudei noastre
De fanatici pelerini,
Raiul ne-a încins
Peste frunțile palide
Lăurii lui crini.

Ne-am închinat
Catapetesmei cerului,
Imaculatelui candeli
Și Chipului pur,
De har iluminat.

Liniști ocrotitoare domină
Intinderea limpede,
Ora senină.
Privirile alungă uimirea...
Egal revărsându-se, crește
În locu-i — spumoaș,
Năvalnică — nemărginirea.

Înaltă și vie,
Lumina fără prihană
Ne spală tuturor visele
De pământeană rană.

Păstrați-mă, semeni aleși,
Până la urmă 'ntre voi,
Simt cum lin mă toposesc
În albul convoi...
Sunt atât de pur, atât de ceresc...

AUREL CHIRESCU

DURERE

In zări cădelniți cu mirezme se închin
Și zburdă cântul clopoșelilor de vânturi;
Din rana n'nfiptă de a dragostei avânturi
Imi pică-o lacrimă, de sânge de Cain!

Când seara trece ca suspinul, din apus,
Aduce 'n voaluri tremurătoare neștiută
Din struna harpei care plânge gura mută
Pe veci, a dragostei cernită 'n flori de dus...

No să mai vii! Am ars tot jarul din adânc;
Am sugrumat cu plânsul meu firava-și lume.
Am alintat prea multe ori duioșu-și nume,
Pe care azi carii uitării îl mândănc!

...Și am ucis, Iubire sfântă, ochii tăi.
Căci din durere fericire îmi pogaară:
Fieci zi am strâns în taină o comoră,
Sorbind tainul din a dragostelor căi...

JEAN ICAR

CANTEC DE ORB

Cânta un orb deunăzi pe stradă
Un cântec trist — ca însuși viața sa,
Dintr'o vioră veche și schiloadă
Pe care alți, un ban n'ar da pe ea!

Durerea lui atâta mă cuprinsese
Că m'am oprit în loc și-am lăcrămat,

Correspondența noastră

Iar când o mână — slabă — îmi întinse
Am scos un ban — din suflul — și i-am dat...

Nedespărțit de cel fără vedere.
O călăuză 'n drumu 'ntunecat,
Un câine biet, tovarăș de durere —
În semn de mulțumire — a lătrat...

...Și orbul a plecat cântând într'una
Același cântec trist, ca viața sa,
Ce se n'frățise pentru totdeauna
Cu un arcuș și-o lacrimă de-a mea!

GEORGE PETRACHE

INSINGURARE

Ne sângerează iarăși trupurile — despărțirea,
Și 'n suflute — negură — ne picură durerea
Din vrăjile ce ne legase, amintirea
Va ninge peste ani, în noi tăcerea.

Ce triste-s toate astăzi iar
Sau poate-i numai săm pleoape?
În umbrele bolitului frunzar
Presimt jărnițarea-mi mai aproape...

Cu fruntea cumpănă peste visare
Imi plimbă aducerile-aminte stoarse.
Pe pași mângâie încetior cărarea
Pe care răsuflarea grea ne 'mpreunase.

S'au risipit în gol, învolburările de patimi
Crescute drag la piept de sărutare.
Tu pleci, dar peste creștetu-mi, iar sameni
Năluci întunecate de otrăvită resemnare.

Mă voui ruga Părintelui din stele
Să-ți toarcă alb julo de bucurii
Să poți cădelnița peste însingurările mele
Izbatnicul zefir din foșnetele nopților târzii.

VSELVOD TOPOR

POEMUL ANILOR

Din dragostea noastră se va 'nchege poemul
Teșut în cânt de aur, stropit cu fulgi de stiele,
Poem încă nescris, ce-l vom începe azi.
Sub adieri de cetini cu iz acru de brazi —
Tu roua dimineții — și eu, boemul,
Ce port în spate truda zădărniceii mele.
...Vom porni pe lungi cărări ascunse
Prin viritori, în munte,

Sub clopotul de plumb al cerului cerut
Ne vom opri, în trecut, cu luna lângă frunte,
Cum oboși de gând s'adapă la un isvor de vers,
(Cu cereala 'n trupuri și 'nforarea 'n mers)

...Va fi atunci, poate, în despărțirea noastră,
O salbă de aduceri aminte, de iluzii,
Ce își vor tremura pe sânul din ascunzșul
bluzii

Nostalgica durere a florilor ce 'n glaștră
Se vestejesc și mor cu strigăt șters, prelung,
Închise în uitare de-a vremei necruțătoare
spuză.

GH. MEGHEA

DE VEGHE...

Ascultă, cum susură romanțe arinii
Cum își târăsc părăsile lichidul...
Și-au întins abele flămuri crinii,
Iar inserarea din pocaluri picură veninul.

Troante de umede singurăți,
Se gudură prin grote de aluni cărările.
Se pârque luceafărul în ochiuri cafenii de
băți

Și'n iarbă lăutari ascunși își distramă
cântările.

Pe lanuri fug smaragdicele valuri
Cântarea lor ruginită eu o ascult
Și-mi înec în ele comoara de gânduri
Ce s'a 'nvechit în mine de demult.

GEORGE HAVRIȘ

SONET

Din larve coboară seara ca o pleoapă
Pe care cade 'ntăia sărutare;
Luceferii tin loc de felinare
Când trece lumina liniștii pe apă.

În port dorm siluete de vapoare
În mersul căror larguri pot să 'ncapă;
Ascunsă, luna pare ca o sapă
Din aur alb și ghiuavericale.

Un cânt s'aude ca o fluturare
Sau poate e 'ntăia din depărtare
Plecat de ani, ce-abia acum coboară.

Te simt aproape... m'ai luat de mână
Dar tu nu... vizez; azi marea iar îngână
Poveștea care a trebuit să moară.

RADU PATRAȘCANU

Cu marii visători și ingerii... pe lespezile eternității...

-Reportaj și desene-

de AL. RAICU

Dimineața a trecut înaltă și albă cu felinarul de argint prin toate alelele de tăcere și reoulegere, dela Belu. S'a oprit pe ramurile bolite, unde liliaul mai înfărtie spânzurând sfios printre gratiile vechilor cavouri, peste zăbrelele mormintelor, peste crucile grele de marmură neagră. Cântecul păsărilor tresare ca un svon tainic, de pretutindeni.

E o liniște de vis încoala, care planează în toate ungherele, pe toate lespezile. Soarele și-a ridicat acum fruntea și sărută vitraliile, aruncând reflexe de rubin și ametist în candelă.

La ora asta matinală, nimeni nu turbură eternul somn al celor călătoriți.

Ingerul de piatră, cu aripile întinse, privește ca și anul trecut, ca de atâtea ori când viu aci, îngândurat, jos în piatra vestmântului.

Bătrânul soț, în redingota-i de modă veche, stă tot plecat cu capul pe marginea patului de suferință. În genunchi, cerând parcă ultimele cuvinte muribunde, odihnind în enormul pat lucitor, în dantele, cu ploapele trase peste întunericul ochilor.

Pe-alocuri, marmora a crăpat și mușchiul timid, a prins să înverzească ușor culele ceasurilor.

Trec încet prin alei, mă opresc uneori căutând vrez-un nume, ascult foșnetul răcoros al frunzelor teilor, care-mi amintesc de cel înalt și singuratic de lângă cripta visătorului dela Ipotești.

„MAINI SFIOASE PE PIATRA LUI EMINESCU

Ocolesc un cavou de curând ridicat și ajung lângă monumentul marelui peregrin. La 15 Iunie, s'au împlinit cincizeci și unu de ani dela plecarea poetului în lumea în care „atopștiitoarea revarsă dulci scânteii, unde numai aducerile aminte îl mai trolesc”, cum spune versurile de pe piatra mormântului.

Pe soclul cu arcade mici, o mână pioasă a pus eri flori multe: lălele, trandafiri roșii, narcise... Buclele lor atarnă azi ofilite pe piatra rece, dar de jos, sute de pansele își respiră catifelatul lor arpegiu, până la grilaj.

Academia Română și degetele pioase, au grijă întotdeauna de cripta lui Eminescu!

O consolare postumă și mult prea târzie, în orice caz un peisagiu deosebit de celalți oropșiți ai condeiului, uitați de lume și evenimente, la margini răslețe de alea... Teiul, veșnicul tei din versurile Luceafărului, și-a boltit ramurile bogat înfrunzite peste monument, mângâind creștetul bronzului din față, ca o îndeplinire a celui senin testament:

„Când voi muri iubito, la creștet să
[nu-mi plângi;
„Din teiul sfânt și dulce o ramură să
[frângi....
„Simți-o-voiu odată umbrind mormântul
[tul meu....
„Mereu va crește umbra-i, eu voi dormi
[mereu.

MAI ȘEZI PUTIN!

Mă întorc în alea principală spre mauseleul Iuliei Hașdeu. Mă opresc lângă grilajul scund și ruginit. Porțița din față e închisă și legată cu un lanț prins la capete în belciugul unui lacăt greu.

O bătrână pe care o găsec tocmai lângă capela cimitirului, îngrijitoarea, vine să îmi deschidă obloancle de fier ale mormântului.

Soarele ajunge acum până jos, țesând o pânză de lumină pe toate reliquiele adunate aci cu paternă dragoste de B. P. Hașdeu, timp de nouăsprezece ani după stingerea genialei lui copile.

Cobor treptele înguste de piatră, pășesc cu sfîntenie pe plăcile de mozaic. Totul a încremenit cu vremea.

Pare că cineva a locuit în templul acesta și a plecat pentru un timp numai. Regăsec biroul, micul birou al Iuliei Hașdeu, scaunele mici triunghiulare, registrele și călimările...

În fund, aprind o lumânare. Dreptunghiul masiv de marmură albă în care este închis siciul Iuliei a crăpat într-un colț.

Decasupra cineva a așezat o coroană de trandafiri albi, lângă un bust al Iuliei Hașdeu, executat probabil, când poeta avea optsprezece ani.

Sub picioarele mele o placă de marmură. Îmi aplec lumina și cetesc:

„Zece ani au trecut. Aci? Dece?
„Parcă n'a împlinit nici luna.
„Poate unde ești dorită
„D'acia tot sub ochi ne ești.
„Alții spun că sbori spre stele
„Unii că te odihnești.
„Numai salcia te crede dusă pentru
[totdeauna.

„Spune-i tu să nu mai plângă
„Ca să vadă că trăești.

Deschid ușor porțița mormântului, o trag cât mai înlături, pentruca lumina de sus să se strecoare prin geamul de sticlă al raclei.

Între timp, au coborât și alți curioși în templu.

Aprorii lumânarea de geam și din întunericul siciului apare, pe o perină de mătase putredă, craniul, cu suvițele de păr lipite încă pe frunte, cu găveanele ochilor negre, adânci.

Plimb lumina la dreapta, dar nu mai răsare din besna raclei nimic, în afară de oasele mâinilor împreunate, așa cum au încremenit acum cincizeci și două de toamne.

Pe placa de alături descifrez inscripția mortuară a Iuliei, cuprinzătoare în înțelesurile înalte, ale acestei unice tragedii: „Domnișoara Iulia Hașdeu, născută la 2 Noembrie 1869, moartă iubirii de știință și artă

17 Septembrie 1888”.

Încet, furat de amintirile lecturilor retrăesc simbolic și scurta viață a poetei.

O văd la Paris, în modesta casă din Rue St. Suplice, unde „Lilica” prepara examenul de bacalaureat.

Avea numai șaptesprezece ani.

Apoi, la Montreux, aplecată nopți întregi peste un vraf de manuscrise ascunse cu grije de privirile mamei care n'ar fi voit să se obosească...

În sfârșit... Septembrie 1888. Vântul bate cu degetele reci în geamuri. Bătrânul Hașdeu plânge...

Adio Lilicuța...

Pe un piedestal, un Christ de marmură binecuvintează sufletul copilei. Alături, două glaste cu mir.

Tinerii care au plecat, au lăsat câteva lumânări mari, albe, pe marmura din fund a raclei, lângă o iconă a Precistei, luminată de pălpățul unei candelă roșii.

Sunt atâtea inscripții în templul Iuliei! Pretutindeni, bizară imaginație a lui Hașdeu, din ceasurile când convorbea cu fiica sa la masa spiritistă, a dat la iveală noul scânteieri: o ploaie de stele, careuri colorate, grupuri de ingeri... aforisme.

Caut să descifrez printre numeroasele marmuri, data construirii mauseleului. Mă opresc asupra următoarelor lămuriri:

„1890. S'a săvârșit acest templu spiritist întocmai după planul dat, cu toate amănunțele, de Iulia Hașdeu, executat fiind B. P. Hașdeu, după indemnul căruia au lucrat: sculptorul I. Georgescu, marmură și mozaic, frații Alerio Fernio și A. O. Czipser, vitralii Ziegler și Schmidt, bronz P. H. Schweickert. 1890. Cu voia lui Dumnezeu”.

Lumina de sus s'a stins câteva clipe. Soarele s'a ascuns după nouri, dar încet, sfioasele raze împletesc din nou cununi pe reliquiele Iuliei.

Iată aci trei scânteie pictate, în triunghi, așezate pe lespezele care acoperă mormântul celeilalte Iulii, mama, soția lui B. P. Hașdeu, devotată și blândă tovarășe de suferință a copilei.

Placa de marmură este sinteza unei adevărate vieți creștine:

Iulia B. P. Hașdeu
15 Mai 1848—19 Iunie 1902.
„Virtuoasă soție, iubitoare mamă”.

„Sprijinul săracilor și suferinșilor
„Pururea victimă a datoriei și a sacri-

„Bună și frumoasă, ideal de femeie pe
[ficiului.
„Arhanghel în cer.
„Aci a lăsat țărâna și a plecat”.

În fața marmurei copilei e un perete înalt, pe care au fost săpate câteva pasagi din poemele genialei copile, scrise la Paris, pe timpul când fuzia o doborâse și trebuia să plece spre munții din Elveția, în speranța că acolo, într'o vilă liniștită, în aerul pur al brazilor se va însănătoși:

„Que l'homme aime le beau, partout en
[toutes choses,
„Qu'il l'aime dans les fleurs de juin, a
[pime écloses,
„Dans les bois, dans eaux et dans le grand
[ciel bleu,
„Dans toute action pure et droite élevant
[l'ame,
„Dans un coeur innocent, dans une noble
[femme,

„A la fin, il trouva Dieu”.

Urc scara tăcut, apăsat de umbre. Traversez sus obloancle de fier, spre monumentul care străjuște ciudatul templu.

În zid, între călimara Iuliei și pictura volumelor clasicii preferați, stă îngălbenit de vreme, un portret executat de pictorul Maillart, după Henry Stauber: Iulia la optsprezece ani, viștoare, chipul ideal al fecioarei nîmbată de virtute.

O, SORA A DURERII..

Mă afund în alele pline de trandafiri dispre vales plângerii. Cercetez fiecare cruce. Iarba s'a înălțat curată, plină de flori printre grilajuri. Mă opresc lângă piatra lui Panait Cerna.

Nicio urmă de grilaj. Un mormânt simplu, câteva pansele catifelate, un covor de iarbă înaltă.

În dreapta un felinar fără candelă. Bronzul chipului senin, privirea blândă, viștoare, pare că urmărește jocul firelor de iarbă dela piciorul felinarului. Jos, mai jos de anul morții, numai un vers evocator, emoționant prin simplitatea lui:

„O! soră a durerii, plâpândă fericire....
„Poetul fericirii umane” care a luptat toată viața cu o boală necruțătoare și a sfidat-o cu atât mai mult, cântând viața și dragoste, cu cât el se apropia de genunea pe marginea căreia crescuse o floare involtă...”

„Alături de genuni răsai, o floare
„Și pari a fericirilor iconă

de-opai,

„Ce mână te-a sădit, increzătoare
„Pe margini de prăpastie dușmană”.

OMAGIUL S. S. R. ULUI PENTRU EMIL GARLEANU

Poposesc lângă placa înaltă, ridicată de „Societatea scriitorilor români” lui Emil Garleanu. Mormântul este tot atât de simplu ca și al lui Cerna.

Câteva flori sălbatice au crescut pe movila din spatele pietrei. Basorelieful reprezintă o fecioară cântând din liră, sorbind cu privirea depărtările.

„Din lumea celor care nu cuvântă” Garleanu a rămas numai o amintire duioasă... El a închis ochii la 2 Iulie 1914, când războiul nu-și desăfășura din plin aripele-i de oțel, la noi.

Peregrinările lui „toate umbrele mohorelor urbi de provincie prin care a trecut, n'au lăsat aci nimic, nicio urmă pentru trecător.

Nu mai iarba crudă, florile mici albastre își rezamă nevinovate tîmpla de marmura închinată de oficialitate, lui „Emil”.

„ZADARNIC VREAU CU-O VORBA SA TE NARUI...”

O stîncă uriașă de granit, din care parcă aștepti să țâșnească suvoiu de apă.

Alături, un mal răpos, o colină mică. În

milocul ei o carte mare de piatră cu filele răscuite la colțuri, cea din dreapta ruptă la jumătate. Mai jos, o candelă de aramă bătută și iarbă... iarbă subțire, urcându-se pe zid, până la literele paginilor de piatră. Descifrez pe prima pagină:

„O vis, păstor unic în marea turmă!
„Tu vei trăi pe lume cel din urmă,
„Să n'frunzi și cea din urmă-amărăciune.
„Zadarnic vreau cu-o vorbă să te narui...”

Iar pe cea de a doua pagină din față numai cuvinte rupte: „Acelaș un... acelaș glas... o mîngî... din nes... astfel” și pe rest, în locul rămas liber:

ALFRED MOȘOIU
poet
și
autor dramatic
1890 — 1932.

„Moșoiu, cel care, a cîntat minciuna și sărutul și noaptea. Imi amintesc...”

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.

„Te-ador, o! noapte neagră și profundă,
„Bolnavă noapte, palidă de vise,
„Tu ștergi amețitoarele abise
„Și pui un cer, în fiecare undă...
„E liniște. Un nor tîind țărîa
„Alunecă mai lin decît o barcă
„Prin vălul tău de întuneric parcă
„Aud cum se strecoară veșnicia.